

USCIRF–RECOMMENDED FOR SPECIAL WATCH LIST

ABD Uluslararası Dini Özgürlükler Komisyonu (USCIRF), ABD dışındaki din veya inanç özgürlüğüne ilişkin evrensel hakları denetleyen bağımsız, çift partili bir ABD federal hükümet komisyonudur. 1998 Uluslararası Dini Özgürlükler Yasası (IRFA) çerçevesinde kurulmuş olan USCIRF, ABD dışındaki din veya inanç özgürlüğü ihlallerini gözlemlemek üzere uluslararası standartları kullanmakta ve Devlet Başkanı, Dışişleri Bakanı ve Kongre'ye politika önerilerinde bulunmaktadır. USCIRF, ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan ayrı faaliyet gösteren bağımsız bir kuruluştur. 2021 Yıllık Raporu, dünya üzerindeki ihlalleri dokümanete etmek ve ABD hükümetine bağımsız politika tavsiyelerinde bulunmak bakımından Komisyon Üyelerinin ve profesyonel kadronun bir yıllık çalışmalarının sonucunu temsil etmektedir. 2021 Yıllık Raporu, 2020'nin Ocak ile Aralık aylarında geçen dönemi kapsamaktadır; bununla birlikte, bazı durumlarda, bu zaman diliminden önce veya sonra meydana gelen önemli olaylara da yer vermektedir. USCIRF hakkında daha fazla bilgi edinmek için [buraya](#) tıklayarak web sitesine erişim sağlayabilir veya 202--523-3240 numaralı telefonu arayarak doğrudan USCIRF ile iletişim kurabilirsiniz.

TEMEL BULGULAR

2020 yılında, Türkiye'de dini özgürlük şartları kaygı verici bir yönde ilerlemeye devam etmiştir. Temmuz ayında, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, birçok kişinin Türkiye'deki dini azınlıklara karşı ayrımcı ve hasmane tavrından ötürü kınadığı bir hareketle, ünlü bir müze olarak faaliyet gösteren eski bir kilise olan Ayasofya'yı tekrar camiye [dönüştüren](#) bir kararname yayımlamıştır. Hükümet bir diğer eski kilise olan Kariye Müzesini tekrar camiye dönüştürmek için [benzer adımlar atmış](#) olsa da, bu teşebbüslere [ara verildiği](#) ifade edilmektedir. Ayrıca, hükümet süregelen dini özgürlük meselelerini ele almak için neredeyse hiç gayret göstermemiştir ve ülke genelinde dini azınlıkların hedef gösterilmesini ve vandalizmi görmezden gelmiştir. Dini azınlıkların gayrimüslim vakıfları için yönetim kurulu üyesi seçmek için defalarca izin [talebinde](#) bulunmasına rağmen, hükümet yıl boyunca bu seçimlerin düzenlenmesine izin vermemiştir. Benzer şekilde, hükümet Rum Ortodoks Heybeliada Ruhban Okulu'nun tekrar açılmasına yönelik [çağrılar](#)ı dikkate almamıştır ve tüm dini topluluklara tüzel kişilik verilmesini [reddetmeye](#) devam etmiştir. İktidar partisinin ve koalisyon ortağının üyeleri Alevi cemevlerinin ibadethane olarak tanınması yönündeki gayretlere [karşı çıkmıştır](#) ve hükümet, Aleviler ve diğer topluluklar ile ilgili olarak, zorunlu din derslerine ve diğer eğitim politikalarına yapılan itirazlar gibi diğer dini özgürlük kaygılarına çözüm getirmeyi reddetmiştir. Yetkililer bazı dini azınlık liderleri ile [görüşüklerine](#) değinseler de hükümet bu toplantı sonrasında ilgili toplulukların kaygılarını ele almaya yönelik başka bir adım atmamıştır. Aralık ayında, Türkiye Büyük Millet Meclisi, dini grupları da kapsayan sivil toplum kitlelerini internet üzerinden fon toplama konusunda daha sıkı denetime ve yeni sınırlamalara [tabi tutan](#), insan hakları gruplarının sivil toplum üzerindeki hükümet kontrolünü artıracığı konusunda [uyarılarda bulunduğ](#)u bir yasayı kabul etmiştir.

Devlet dışı aktörlerin neden olduğu veya devletin doğrudan baskısına bağlı olaylar ile bağlantılı olarak birçok dini azınlık [tehdit altında](#) hissetmeye devam etmiştir. [Alevi](#), [Ermeni](#) ve [Protestan](#) toplulukları ve örgütleri ölüm tehditleri aldıklarını raporlarken, Yahudiler, antisemitizmde büyük ölçüde COVID-19 pandemisi ile bağlantılı bir artış [ifade etmiştir](#). Süryaniler, Süryani Ortodoks rahip Sefer Bileçen'in (diğer adıyla Rahip Aho) PKK üyelerine yiyecek ve içecek temin ettiği iddiasıyla tutuklanarak yargılanmasından ve biri sonradan ölü bulunan yaşlı bir Keldani çiftin kaçırılmasından derin [rahatsızlık](#) duymuştur. Türkiye hükümeti, "milli güvenlik tehdidi" teşkil ettiği iddiasıyla yabancı Protestanları [sınır dışı etmeye](#) veya ülkeye girişlerini yasaklamaya devam etmiştir. Yetkili makamlar yıl boyunca siyasi gerekçelerle şahıslar ve gruplar aleyhine dini değerleri aşağılama suçlamasıyla dava açarken, resmi görevlerde bulunan diğer kişiler, ateistleri ve lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel ve interseks (LGBTİ) topluluğunun fertlerini aşağılayan, nefret söylemi [niteliğinde](#) bir dile başvurmuştur.

İbadethaneler ve mezarlıklar gibi dini yerler vandalizme, hasara ve bazı durumlarda tahribata maruz kalmış olup, hükümet bunları düzenli olarak önlememekte ve cezalandırmamaktadır. Ocak ayında, bilinmeyen şahıslar İstanbul'daki Pir Sultan cemevi'ne [zorla girerek](#) binanın içine tehditkar mesajlar [yazmıştır](#). Mayıs ayında, bir şahıs "koronavirüsü getirdiği için" bir Ermeni kilisesini [ateşe vermeye teşebbüs etti](#) ve aynı ay içinde başka bir kişi başka bir Ermeni kilisesinin kapısındaki haçı [söktü](#). Başka durumlarda ise, bilinmeyen kişiler Mardin ilindeki bir Ezidi mezarlığını [tahrip etti](#) ve Trabzon'daki bir Katolik mezarlığına [hasar verdi](#). Bursa'daki yerel yetkililer, uzun zamandır bakımsız kalan bir Rum Ortodoks kilisesini [yıktilar](#).

ABD HÜKÜMETİ'NE ÖNERİLER

- Türkiye'nin Uluslararası Dini Özgürlükler Yasası (IRFA) çerçevesinde dini özgürlüklere yönelik şiddetli ihlaller gerçekleştirmesi veya bunlara müsamaha göstermesi nedeniyle ABD Dışişleri Bakanlığının Özel İzleme Listesine alınması;

- Rum Ortodoks Heybeliada Ruhban Okulu'nun tekrar açılmasının ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) din veya inanç özgürlüğü hakkındaki kararlarına tamamen uyulmasının Türkiye hükümeti yetkilileri ve medyası ile yapılan tüm toplantılarda en üst düzeylerde gündeme getirilmesi;
- Ankara'daki ABD Büyükelçiliği ile İstanbul ve Adana'daki Konsolosluklara dini azınlıkların ibadethaneleri ve ruhani, kültürel veya tarihi öneme sahip diğer dini alanların açılmasına, geri alınmasına, yenilenmesine ve korunmasına yönelik gayretlerini takip etme ve bu alanların korunmasını sağlamak üzere Türkiye hükümeti ile çalışma talimatı verilmesi; ve
- Eskiden veya halihazırda Türkiye Cumhuriyeti'nde ikamet eden dini ve etnik azınlıkların dini ve kültürel mirasını teşkil eden nesnelere Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye arasındaki karşılıklı bir kültür varlıkları anlaşması çerçevesinde ithalat kısıtlamalarına tabi özel bir listeye alınmasına yönelik kapsamlı bir inceleme talep edilmesi ve bu toplulukların tarihlerini ve katkılarını vurgulayan kültürel ve eğitsel alışverişlerin yapılması.

ABD Kongresi şunları yapmalıdır:

- Türkiye'nin dini azınlıklara yaptığı muamelenin ve daha geniş kapsamlı insan hakları meselelerinin ABD-Türkiye arasındaki ikili ilişkilere dair sürekli değerlendirme kapsamında ele alınması, örneğin 1961 tarihli Dış Yardım Yasasının 502B(c) sayılı maddesi uyarınca Türkiye hükümetinin insan hakları uygulamalarına dair bilgi talep eden 755 sayılı Senato Kararının geçirilmesi.

ÖNEMLİ USCIRF KAYNAKLARI VE FAALİYETLERİ

- *Etkinlik:* [USCIRF ile Görüşme: Türkiye'de Din Özgürlüğü](#)
- *Basın Bülteni:* [USCIRF, Ayasofya'nın Statüsünü Değiştirme Kararını Kınadı](#)
- *Yazar Görüşü Makalesi:* [ABD'nin Yöneticileri Türkiye'nin Kuzey Suriye'deki Mezalimine Karşı Durmalı](#) (Newsweek)
- *Suriye Hakkındaki Yıllık Rapor Bölümü:* Türkiye'nin ve Türkiye'nin desteklediği güçlerin Suriye'de işgal ettikleri alanlarda işlediği dini özgürlük ihlalleri hakkında bilgi için.

Genel Bilgiler

ABD Hükümeti, Türkiye'nin nüfusunun yaklaşık 82,5 milyon olduğunu [tahmin etmekte](#) olup, bu nüfusun %99,8'i Müslüman ve [tahmini olarak](#) yaklaşık %77,5'i Sünnidir. 10 milyon ila 25 milyon kişi, kendini hükümetin çoğunluğu oluşturan Sünnilerden ayrı tutmayı büyük ölçüde reddettiği Alevi topluluğu ile özdeşleştirmektedir. Kalan %0,2 ise ateist, Ermeni Apostolik, Bahai, Bulgar Ortodoks, Keldani Katolik, Rum Ortodoks, Yehova Şahitleri, Yahudi, Protestan, Roman Katolik, Rus Ortodoks, Süryani Katolik, Süryani Ortodoks, Ezidi ve diğer dini gruplardan meydana gelmektedir.

[Anayasa](#), ülkeyi laik bir devlet şeklinde tanımlayarak vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetini teminat altına almaktadır. Bununla birlikte, hükümet hem çoğunluğu oluşturan Müslüman hem de gayrimüslim topluluklar üzerinde ya İslam uygulamalarının gözetimini elinde bulunduran Diyanet İşleri Başkanlığı ya da diğer dini toplulukları düzenleyen Vakıflar Genel Müdürlüğü aracılığıyla yoğun bir kontrol uygulamaktadır.

Türkiye hükümeti, [Temmuz 2016 darbe girişimi](#)nden bu yana gittikçe daha baskıcı hale gelmiş olup, [raporlara göre](#) ABD'de bulunan vaiz Fethullah Gülen ile ilişkili (ya da ilişkili olmakla suçlanan) 292.000 kişiyi de kapsayacak şekilde çok sayıda gazeteciye ve siyasi muhalif olarak algılanan kişileri tutuklamıştır. Türkiye aynı zamanda 2020 yılı boyunca sınırları ötesinde çok

sayıda askeri operasyona aktif olarak katılmış veya destek vermiştir. Yıl sonunda, Çin Komünist Partisi'nin Türkiye ile karşılıklı olarak suçluların iadesi anlaşması yapma [teşebbüsleri](#) nedeniyle, Türkiye'de bulunan geniş Uygur diasporasının fertleri Çin'e sınırışı edilme olasılığı karşısında [endişelenmiştir](#).

Hükümetin Antisemitizmi ve Azınlıklara Karşı Söylemi

Yıl boyunca, hükümetin çeşitli düzeylerde dini azınlıkları ve ateistleri [hedefleyen](#) söylemleri artış gösterdi ve hem bu toplulukları dışlayan hem de bunlara karşı nefret suçlarını teşvik etme riski alan bir "fetih zihniyeti"ni teşvik etti. Örneğin, Kasım ayında Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın bir caminin açılış töreninde "ahirete inancı olmayanların her türlü kötülüğü yapabileceğini" [ifade etmesi](#) sonrasında, Türkiye Ateizm Derneği "ateistleri hedeflediği" için bir suç duyurusunda bulundu. Yıl boyunca yaşanan en antisemit olaylardan biri olarak [değerlendirilen](#) Ocak ayındaki bir konuşmasında, Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsrail ile ilişkilerini normalleştiren ve bunu "başlarında kiplarla" kutlayan, Müslüman çoğunluğun yaşadığı ülkelere [tepkili gösterdi](#).

Temmuz ayında, bir mahkeme bu tarihi eserin müze statüsünü kaldırdıktan sonra, bunu yapacağına yönelik [ipuçları veren](#) ve [birden fazla defa tehditte bulunan](#), Cumhurbaşkanı Erdoğan,

Ayasofya'yı tekrar camiye [dönüştüren](#) bir kararname imzaladı. Eski Rum Ortodoks katedralinde kılınan ilk Cuma namazı sırasında, Diyanet İşleri Başkanı Erbaş'ın "fetih sembolü" olarak bir kılıç kaldırması, Türkiye'deki dini azınlıklara verdiği ötekileştirici mesaj nedeniyle birçok kişi tarafından [kınandı](#).

Siyasi Gerekçeleri Bulunan Dini Değerleri

Aşağılama Suçlamaları

Yetkililer Ceza Kanununun "halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılama"yı cezalandıran 216(3) sayılı Maddesi çerçevesinde dini değerleri aşağılama ile suçlama tehditlerine veya davalarına devam etti. Nisan ayında, yetkililer sosyal medya gönderilerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın COVID-19 bağış toplama kampanyasını eleştirmek üzere dini kelime oyunları kullanan eski editör Hakan Aygün'ü [gözaltına aldı](#); rapor döneminin sonunda davası henüz sonuçlanmamıştı. Aynı ay içinde, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Diyanet İşleri Başkanı Erbaş'ın LGBTİ karşıtı ifadelerini nefret söylemi olarak nitelendiren Ankara Barosuna [bir soruşturma açarak misilleme yaptı](#). Mayıs ayında bilgisayar korsanlarının İzmir'deki camilerin minarelerinden "Çav Bella" şarkısını [caldığı](#) bir olay sonrasında, yerel makamlar olayın videolarını sosyal medyada paylaşma ve "öyme" yoluyla "dini değerleri aşağılama" suçundan birkaç kişiyi tutukladı. [Tutuklananlar](#) arasında, olay hakkında tweet atan, muhalif parti bünyesindeki eski bir siyasetçi olan Banu Özdemir de yer alıyordu. Yıl içerisinde, yetkililer dini değerleri aşağılayan bir karikatürü internet üzerinden paylaştığı için gazeteci Enver Aysever hakkında [soruşturma](#) ve [kovuşturma](#) başlattı.

ABD'İN TEMEL POLİTİKASI

Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye, Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı (NATO) üyeleri olarak mütteftir ve uluslararası güvenlik endişeleri hakkında [işbirliği yapmaktadır](#). Ancak, bu işbirliğine rağmen, ABD'nin Türkiye'nin Rus S-400 füze sistemini satın alması konusundaki endişeleri gibi çeşitli sorunlar, ikili ilişkilere zarar vermeye devam etmiştir. Bu endişeler Kongre Üyelerinin [Amerika'nın Hasımlarına Yaptırım Yoluyla Karşı Koyma Yasası](#) (CAATSA) çerçevesinde Türkiye'ye yaptırımlar uygulanmasını gerektiren bir yasa [çıkarmasına](#) neden olmuştur ve Amerika Birleşik Devletleri Aralık ayında Türkiye Savunma Sanayi Başkanlığı'na [yaptırım uygulamıştır](#).

ABD hükümeti Türkiye'deki dini özgürlük hususlarını düzenli olarak dile getirmiştir ve Türkiye'deki dini azınlıkların temsilcisi ile sıklıkla irtibata geçmiştir. Temmuz ayında, dönemin Dışişleri Bakanı Michael R. Pompeo Türkiye'ye Ayasofya'nın müze statüsünün korunması [çağrısında bulunmuştur](#). Hükümetin alanı bir camiye dönüştürme kararı üzerine, dönemin Başkan Yardımcısı Michael R. Pence Ayasofya'nın herkese açık kalması için [tekrar](#) bir çağrıda bulunmuştur. Ekim ayında, Avrupa ve Avrasya İlişkileri Bürosu başkanı Büyükelçi Phillip T. Reeker Türkiye'yi [ziyaret ederek](#) İstanbul Ekümenik Patriği I. Bartholomeos ile [görüşmüştür](#). Kasım ayında, dönemin Dışişleri Bakanı Pompeo da dini özgürlükleri tartışmak üzere Türkiye'yi [ziyaret ederek](#) Patrik Bartholomeos ile [buluşmuştur](#), Rüstem Paşa

Camiini [gezmiştir](#) ve Vatikan Büyükelçisi Başpiskopos Paul Fitzpatrick Russell ile bölgesel dinler arası barış çabalarını [görüştürmüştür](#). Raporlama dönemi sonrasında, Ocak 2021'de, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye kültür varlıklarının yağmalanmasını ve kaçakçılığını önlemek üzere karşılıklı bir kültür varlıkları anlaşması [imzalamıştır](#).